

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор МГУ

к.ю.н., професор Громовенко К.В.

«31» 08 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 5. ФІЛОСОФІЯ

Галузь 29 Міжнародні відносини
(шифр і назва напрямку підготовки)

Спеціальність (напрямок підготовки) 293 Міжнародне право
(шифр і назва спеціальності)

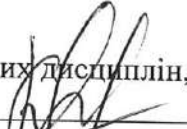
Назва освітньої програми «Міжнародне право»

Факультет Інститут права, економіки та міжнародних відносин
(назва факультету)

Ступінь вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) початковий рівень (короткий цикл)

ОДЕСА
2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія» розроблена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавра за спеціальністю 293 – Міжнародне право

Розробник: доцент кафедри
мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін,
канд. філос. наук, доцент кафедри Т. О. Крижановська

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін

Протокол № 1 від 31.07.2021 р.

Завідувач кафедри проф. А. П. Овчиннікова

Гарант освітньої програми доц. С. С. Андрейченко

«24» 08 2021 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Нормативна	
Змістових модулів – 1	Рік підготовки	
	1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання - немає	Семестр	
Загальна кількість годин – 120	1-й	1-й
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 5,5	22	8
	Практичні	
	20	8
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
	78	104
	Індивідуальні завдання: немає	
	Вид контролю: іспит	

Навчальна дисципліна «Філософія» входить до циклу гуманітарних нормативних предметів і є невід'ємною частиною загальнокультурного, професійного, соціального та особистісного розвитку студента. Філософія – це світоглядна і водночас методологічна основа, на базі якої відбувається засвоєння гуманітарних, загальноосвітніх, фундаментальних та прикладних дисциплін. Значною мірою саме завдяки їй стає можливий вихід свідомості студентів за межі вузькопрофесійної підготовки, орієнтація на загальнолюдські цінності. Курс «Філософія» охоплює собою як основні періоди історичного розвитку світової філософської думки, так і теоретичну проблематику основних розділів філософського знання. Окремою темою виділяється українська філософська думка, вивчення якої дає змогу ознайомитись з особливостями українського типу мислення та його зв'язку із практикою

Мова навчання українська.

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова навчальна дисципліна.

Метою викладання навчальної дисципліни «Філософія» є спрямування студентів до оформлення власної світоглядної позиції та оволодіння методологією мислення та діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- осмислення предмету філософії, її статусу в системі сучасної науки, розуміння ролі філософії у формуванні і розвитку творчого мислення;
- розкриття сутності і значення основних напрямків розвитку філософської думки, ознайомлення з історичними віхами зарубіжної та вітчизняної філософії, взаємозв'язком їх ідей і концепцій;
- розуміння світоглядної ролі філософського знання, його зв'язку із соціальною та індивідуальною практикою;
- засвоєння основних понять, принципів, категорій і функцій філософії, формування вміння співвідносити філософські, світоглядні ідеї та теорії з практикою суспільного життя;
- створення належної теоретичної основи для вільного світоглядного самовизначення сучасного фахівця.

1. ВИМОГИ ДО РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ

У процесі реалізації програми дисципліни Філософія формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою «Міжнародне право»:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі міжнародного права або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів, що використовуються у міжнародному праві і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність до розуміння причинно-наслідкових зв'язків й уміння їх використовувати у професійній діяльності.

ЗК 5. Здатність пропонувати та обґрунтовувати власну позицію.

ЗК 10. Здатність до генерування нових ідей при вирішенні практичних завдань.

ЗК 11. Здатність репрезентувати результати власної наукової та професійної діяльності та аргументовано їх обстоювати.

Спеціальні (фахові) компетентності

ФК 5. Уміння самостійно здійснювати дослідження актуальних проблем у сфері міжнародного права, порівняльного правознавства, національного права, визначати нерозроблені або

недостатньо розроблені проблеми, готувати та здійснювати публічну апробацію результатів досліджень.

Навчальна дисципліна Філософія забезпечує досягнення програмних результатів навчання (РН), передбачених освітньою програмою:

РН 12. Демонструвати здатність до подальшого навчання.

РН 13. Знати і виконувати правила етики юриста.

Н 14. Проводити власні дослідження у своїй професійній сфері.

РН 22. Брати участь у фахових дискусіях.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

- Знати предмет філософії, її роль в розвитку людської культури, основні функції філософії, філософську термінологію в рамках вивченого матеріалу;
- Зміст основних розділів філософії (онтології, гносеології, аксіології, соціальної філософії, філософської антропології, історії філософії);
- Наукову, філософську та релігійну картину світу, їх фундаментальні поняття та принципи;
- Різноманітність форм людського знання, співвідношення знання і віри, раціонального та ірраціонального в людській життєдіяльності, особливості функціонування знання в сучасному суспільстві;
- Основні етапи розвитку світової філософської думки, найважливіші школи та основні філософські вчення.

Розуміння:

- Основних філософських проблем (буття, свідомість, пізнання, цінність, людина, суспільство, природа, практика, свобода) та специфіку їх трактування в різних філософських школах;
- Взаємозв'язку та взаємовідношення духовного і тілесного, біологічного і соціального начала в людині, умов формування особистості, її свободи, відповідальності за збереження життя, природи, культури;
- Особливостей сучасної філософії, її плюралізм, основні способи осмислення епохи технічного розвитку та існування людини в природі.

Застосування знань (вміння):

- Мислити на теоретичному рівні, володіти методами пізнання та творчої діяльності;
- Творчо, критично осмислювати явища і процеси навколишньої дійсності, конструктивно і аргументовано відстоювати та захищати власні світоглядні переконання, життєву і громадянську позицію;
- Практично застосовувати отриманні знання для вирішення професійних завдань, розробки соціальних, економічних та інших проектів, організації відношень між людьми;
- Вести діалог та полілог як засоби вирішення сучасних соціальних, етичних, екологічних та інших проблем.

Аналіз:

- Упорядковувати набуті знання у вигляді есе з основних філософських проблем.

Оцінювання:

- Аргументовано вибирати предметні області майбутніх досліджень.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Філософія як форма духовно-практичного та інтелектуального осягнення світу.

Зміст теми. Походження філософії. Історичні та соціально-культурні чинники виникнення філософії. Філософія і міф. Філософія як школа критичного і творчого мислення.

Предмет та специфіка філософського знання. Зміна погляду на предмет філософії в ході історії.

Співвідношення філософії, науки і релігії в їх історичному розвитку. Філософія і досвідне наукове знання. Наукова картина світу та релігійна картина світу. Філософія і релігія як форми духовного освоєння дійсності. Філософія і мистецтво.

Поняття світогляду. Світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння. Типи світогляду: міфологічний, буденний, релігійний, філософський, науковий, художньо-образний. Структура світогляду. Філософія і світогляд.

Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу.

Зміст теми. Особливості східного та західного типів світосприйняття і світорозуміння.

Провідні ідеї і напрями стародавньої індійської думки. «Веди» як основні ведійські тексти. Ортодоксальні (міманса, веданта, йога) та неортодоксальні (джайнізм, буддизм, локаята) школи. Основні положення джайнізму і буддизму.

Канонічні джерела стародавньої китайської думки. Даосизм як вчення про загальний закон світу. Соціальна і моральна спрямованість конфуціанства.

Тема 3. Основні періоди розвитку західно-європейської філософії.

Зміст теми. Антична філософія. Космос як основна ідея античної філософії. Основні періоди античної філософії (натурфілософський, класичний, елліністичний). Основні представники і школи (Фалес, Піфагор, Сократ, софісти, Платон, Арістотель, неоплатоніки). Антропосоціальний поворот в античній філософії.

Філософія Середньовіччя. Бог як основна ідея середньовічної західної філософії. Основні періоди (патристика, схоластика, містика). Основні представники (Августин Блаженний, Фома Аквінський). Проблема співвідношення розуму і віри.

Філософія Відродження та її гуманістичне спрямування. Основні напрямки (гуманізм, пантеїзм, натурфілософія). Основні представники (М. Коперник, Дж. Бруно, Г. Галілей, Леонардо да Вінчі, П. Мірандолла, Н. Макіавелі.).

Філософія Нового часу і формування механістичного погляду на світ. Раціоналізм, емпіризм та сенсуалізм. Р. Декарт та Ф. Бекон як засновники новоєвропейського погляду на світ. Договірна теорія суспільства (Т. Гоббс, Дж. Локк). Філософія Просвітництва та її основні ідеї. Німецька класична філософія, її основна проблематика та основні представники (І. Кант та Г. Гегель).

Некласична філософія XIX ст. Іраціоналізм та волюнтаризм. Основні представники (А. Шопенгауер, Ф. Ніцше).

Філософія XX – початку XXI ст. ст. Різноманітність напрямів та філософських шкіл. Основні ідеї та представники філософської антропології, екзистенціалізму, прагматизму. Поняття модерну і постмодерну.

Тема 4. Філософська думка в Україні

Зміст теми. Загальні особливості української філософії.

Доба Середньовіччя. Зачатки філософії в культурі Київської Русі.

Доба Відродження. Гуманістичні та реформаційні ідеї. Поява професійної філософії. Ю. Дрогобич. П. Русин. С. Оріховський.

Українська філософія Нового часу. Характеристика барокового світогляду. Філософська думка у Києво-Могилянській академії: І. Гізель. С. Яворський. Г. Кониський, Т. Прокопович, Г. Щербацький.

Г. Сковорода як родоначальник української філософської думки.

Розвиток української філософської думки у XIX-XX ст. Вплив німецького Просвітництва та Романтизму. Філософські ідеї Л. Українки, М. Гоголя, П. Куліша.

Кордоцентризм філософії П. Юркевича. Філософія мови О. Потебні.

Основні соціальні ідеї українських мислителів. І. Франко. М. Драгоманов. Антропологізм В. Вернадського.

Тема 5. Основні розділи філософського знання.

Зміст теми. Структура філософського знання.

Онтологія. Буття як центральна категорія онтології. Філософські моделі буття: монізм, дуалізм, плюралізм. Детермінізм та індетермінізм. Хаос і порядок. Простір і час. Буття і свідомість.

Гносеологія. Пізнання як предмет філософського аналізу. Проблема пізнаваності світу (гносеологічний оптимізм, агностицизм, скептицизм). Поняття «суб'єкт» і «об'єкт» пізнання. Поняття методу. Загальнонаукові і специфічні методи пізнання. Чуттєве та раціональне в пізнанні. Емпіричні та теоретичні методи пізнання. Проблема істини в пізнанні. Істина і правда. Пізнання і практика.

Аксіологія як філософське вчення про цінності. Особливості ціннісного відношення до дійсності. Ціннісне судження та пізнавальне судження. Проблема ієрархії цінностей. Особливості духовних цінностей. Моральні цінності. Індивідуальні та суспільні цінності. Функції цінностей в суспільстві. Роль цінностей в соціалізації особистості. Цінності і цілі.

Етика як філософська наука. Добро і зло. Мораль як соціальний феномен. Об'єктивні і суб'єктивні категорії моральної свідомості (справедливість, відповідальність, гідність, щастя). Моральні виміри спілкування. Толерантність. Повага. Співчуття.

Тема 6. Людина як центр філософського знання.

Зміст теми. Специфіка і актуальність проблеми людини в філософії. Генезис проблеми людини в історії західної філософії.

Поняття антропогенезу. Філософський зміст проблеми походження людини.

Співвідношення понять «людина» – «індивід» – «особа» – «особистість» – «індивідуальність». Співвідношення в людині природного, соціального, персонального та трансцендентного. Вихідні цінності людського буття.

Людська природа і культура. Мова: спілкування, діалог, комунікація. Свобода, творчість, активність як людські феномени. Основні концепції свободи. Свобода та відповідальність.

Становлення і розвиток філософської антропології у XX столітті. Сучасні концепції людини.

Тема 7. Філософський аналіз суспільства.

Зміст теми. Предмет соціальної філософії. Соціальна філософія та інші науки про суспільство. Специфіка філософського пізнання соціального.

Суспільство і людина. Соціальний індивідуалізм та соціальний холізм. Основні концепції суспільства в сучасній філософії (інформаційне суспільство, суспільство ризику, комунікативна теорія суспільства).

Проблема суспільного прогресу. Соціальні інститути. Мораль і право. Функції права і функції моралі в суспільстві.

Суспільство і природа. Концепції співвідношень суспільства і природи (натуралістична, соціологізаторська, есхатологічна, екзистенційна). Потреби суспільства і можливості природи. Природа як соціальна цінність. Проблеми екології.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Тема 1. Філософія як форма духовно-практичного інтелектуального осягнення світу	13	2	2	-	-	10		2				12
Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу	17	2	2	-	-	10			2			12
Тема 3. Основні періоди розвитку західно-європейської філософії.	22	4	2	-	-	12			2			20
Тема 4. Філософська думка в Україні	15	4	4	-	-	12		2				12
Тема 5. Основні розділи філософського знання	18	4	4	-	-	12		2				18
Тема 6. Людина та її світогляд	17	2	2	-	-	12		2	2			15
Тема 7. Філософський аналіз суспільства	18	4	4	-	-	10			2			15
Разом за модулем 1	120	22	20	-	-	78						104
Усього годин	120	22	20	-	-	78	120	8	8	-	-	104
Модуль 2												
ІНДЗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	120	22	20	-	-	78	120	8	8	-	-	104

5. Теми семінарських занять

№№ семінарів	Назва теми	Кількість годин денна/заочна
Семінар 1.	Предмет та специфіка філософського знання.	2/0
Семінар 2.	Філософія Стародавньої Індії. Буддизм.	2/2
Семінар 3	Класичний період Античної філософії.	2/3
Семінар 4	Філософія Г. С. Сковороди.	2/0
Семінар 5.	Філософія П. Юркевича.	2/0
Семінар 6.	Цінності як життєві орієнтири людини.	2/2
Семінар 7	Справедливість як етична категорія і соціальна проблема.	2/2
Семінар 8.	Філософське вчення про людину. Написання есе.	2/0
Семінар 9.	Суспільство і природа.	2/0
Семінар 10.	Підсумкове заняття.	2/0
	Разом	20/8

6. Самостійна робота

Самостійна робота – обов'язковий компонент навчальної та дослідницької роботи студентів. До самостійної роботи студентів в процесі вивчення дисципліни «Філософія» включаються:

1. Повторення матеріалу лекції за допомогою презентації та конспекту.
2. Письмова та усна підготовка до семінарів на основі текстів викладача та списку літератури що додаються до кожного семінару. На кожне питання семінару студент має дати хоча б коротку тезисну відповідь у конспекті.
3. Написання есе на одну із запропонованих викладачем тем або за власним вибором.
4. Підготовка до іспиту.

5. Опрацювання та конспектування питань, що виносяться на самостійне вивчення на основі текстів викладача та списку літератури.

№ з/ п	Питання, що виносяться на самостійне опрацювання	Кільк. годин Денна/заочна
1.	Тема 1. Філософія як форма духовно-практичного та інтелектуального досягнення світу. Питання: 1) Співвідношення філософії, науки і релігії в їх історичному розвитку. 2) Філософія і досвідне наукове знання. 3) Наукова картина світу та релігійна картина світу. 4) Філософія і релігія як форми духовного освоєння дійсності. 5) Філософія і мистецтво.	10/12
2.	Тема 2. Філософія Стародавнього Сходу. Питання: 1) Провідні ідеї і напрями стародавньої індійської думки. 2) «Упанішади» як основні ведійські тексти. 3) Ортодоксальні (міманса, веданта, йога) та неортодоксальні (джайнізм, буддизм, локаята) школи. 4) Основні положення джайнізму. 5) Канонічні джерела стародавньої китайської думки.	10/12
3.	Тема 3. Основні періоди розвитку західно-європейської філософії. Питання: 1) Натурфілософський період античної філософії: Фалес і мілетська школа, Піфагор, Геракліт, Парменід та елейська школа, Демокріт. 2) Еліністичний період античної філософії: Епікур, стоїки, скептики. 3) Патрістичний період середньовічної європейської філософії. 4) Гуманістичні вчення доби європейського Відродження. 5) Складення розширеної таблиці періодизації європейської філософії.	12/20
4.	Тема 4. Філософська думка в Україні. Питання: 1) Українська філософська думка періодів Київської Русі: «Слово про Закон і Благодать» Ілларіона, «Шестиденъ» Іоанна, «Повчання» Володимира Мономаха. 2) Розвиток філософської думки на українських землях в добу Відродження (Юрій Дрогобич, Павло Русин, Станіслав Оріховський). 3) Розвиток професійної філософії у Києво-Могилянській академії. 4) Основні соціальні ідеї українських мислителів XIX-XX ст.. І.Франко. М.Драгоманов. 5) Антропокосмізм В.Вернадського.	12/12
5.	Тема 5. Основні розділи філософського знання. Питання:	12/18

	1) Філософські моделі буття: монізм, дуалізм, плюралізм. 2) Хаос і порядок. 3) Простір і час. 4) Проблема пізнаваності світу (гносеологічний оптимізм, агностицизм, скептицизм). 5) Проблема істини в пізнанні. Істина і правда. Пізнання і практика.	
6.	Тема 6. Людина як центр філософського знання. Питання: 1) Співвідношення в людині природного, соціального, персонального та трансцендентного. 2) Людська природа і культура. 3) Мова: спілкування, діалог, комунікація. 4) Свобода, творчість, активність як людські феномени. 5) Основні концепції свободи. 6) Свобода та відповідальність.	12/15
7.	Тема 7. Філософський аналіз суспільства. Питання. 1) Проблема суспільного прогресу. 2) Соціальні інститути: поняття, зародження, функції, значення. 3) Мораль і право. Функції права і функції моралі в суспільстві. 4) Людина і суспільство. 5) Природа як соціальна цінність.	10/15
	Разом	78/104

7. Індивідуальні завдання

Теми рефератів і презентацій:

1. Роль світогляду в житті людини.
2. Соціальна функція філософії.
3. Гуманістична функція філософії.
4. Філософія і міф: порівняльний аналіз.
5. Філософія Стародавньої Індії: ведичний період.
6. Філософія буддизму.
7. Йога як школа тілесного та духовного розвитку людини.
8. Основні ідеї конфуціанства.
9. Даосизм як вчення про світ і людину.
10. Погляди античних натурфілософів (Геракліт, Парменід, Демокріт, Піфагор – на вибір).
11. Роль софістів в розвитку античної філософії та культури.
12. Доля Сократа та значення його філософії.
13. Політичне вчення Аристотеля.
14. Вплив античної філософії на подальший розвиток європейської філософії.
15. Августин Блаженний як один із засновників християнської філософії.

16. Етапи розвитку схоластичного вчення у Середньовіччі.
17. Гуманістичний зміст філософії Піко делла Мірандоли.
18. Роль філософії ренесансу у формуванні європейської науки.
19. Станіслав Оріховський-Роксолан як представник української гуманістичної думки.
20. Григорій Сковорода – «український Сократ».
21. Особливості філософії українського романтизму XIX ст.
22. Філософські ідеї у творах М. Гоголя.
23. Соціальне вчення Н. Макіавелі.
24. Соціальне вчення Ш. Монтеск'є.
25. Вчення Б. Паскаля про людину.
26. Філософія історії Г. Гегеля.
27. Антропологічний принцип філософії Л. Фейербаха.
28. Соціально-філософські ідеї І. Франка.
29. Леся Українка як представниця українського романтизму.
30. Філософія ноосфери В. Вернадського.
31. Персоналізм як напрямок філософії XX ст.
32. Значення проблеми буття для філософії.
33. Співвідношення свідомості і самосвідомості.
34. Роль художньо -образного пізнання світу.
35. Співвідношення істини і правди.
36. Діяльність як основоположна характеристика людини.
37. Історія формування поняття «особистість».
38. Соціальна концепція «трьох хвиль» Е. Тоффлера.
39. Концепція індивідуалізованого суспільства З. Баумана.
40. Концепція «суспільства ризику» У. Бека.

Вимоги до реферату. Реферат повинен мати титульний лист, вступ, основні розділи (2–4), висновки, список використаних джерел. Цитати, наведені в тексті, обов'язково мають супроводжуватися посиланнями на використані джерела.

При написанні реферату слід дотримуватися наступних вимог:

1. Обов'язковою умовою написання реферату є план, що складається не менше, ніж з 3-х пунктів, а також вступ та висновки, які повинні виражати власне ставлення студента до обраної теми.
2. Робота має мати обсяг не менш 10-ти друкованих сторінок тексту
3. Друкування тексту - за допомогою комп'ютера здійснюється через 1,5 міжрядкових інтервали, 14 кегль, шрифт Times New Roman. Поля: зліва - 30 мм; праворуч - 10-15 мм; вгорі і знизу - 20 мм;

Критерії оцінювання реферату. Викладене розуміння реферату як цілісного авторського тексту визначає критерії його оцінювання: обґрунтованість вибору джерел; ступінь розкриття сутності питання; дотримання вимог до оформлення.

Ступінь розкриття сутності питання:

- а) відповідність плану темі реферату;
- б) відповідність змісту й плану реферату;
- в) повнота й глибина знань з теми;
- г) обґрунтованість способів і методів роботи з матеріалом;

е) уміння узагальнювати, робити висновки, зіставляти різні точки зору по одному питанню (проблемі).

Обґрунтованість вибору джерел:

а) оцінка використаної літератури: чи розглянуті найбільш відомі роботи з теми дослідження (у т.ч. журнальні публікації останніх років, останні статистичні дані, довідки й т.д.).

Дотримання вимог до оформлення:

а) правильність оформлення посилання на використану літературу, список літератури;

б) оцінка грамотності й культури викладу (у т.ч. орфографічної, пунктуаційної, стилістичної культури), володіння термінологією;

в) дотримання вимог до обсягу реферату.

Критерії оцінювання презентації

При оцінці презентації враховуються такі позиції:

Зміст

Розкрито всі аспекти теми

Матеріал викладений у доступній формі

Слайди розташовані в логічній послідовності

Заключний слайд із висновками

Бібліографія з перерахуванням всіх використаних ресурсів

Елементи оформлення

Зміна слайдів

Дизайн

Анімація: стандартні, установка ефектів при зміні слайдів, Графіки, діаграми, малюнки

Елементи творчості, Оригінальність і винахідливі приклади

Тематичні блоки, які пропонуються для написання есе:

1. Проблема людського інтелекту: сила людини або обмеженість людини?
2. Взаємозв'язок тілесного та духовного в людині.
3. Ціннісний світ людини. Матеріальні та духовні цінності в її житті.
4. Людина як моральна істота.
5. Естетичне відношення людини до світу. Людина і краса.
6. Співвідношення природного, соціального та творчого в людині.
7. Свобода і творчість як сутність людини.
8. Співвідношення емоційного та інтелектуального в людині.
9. Співвідношення понять «повага до себе» та «повага до інших».
10. Внутрішній світ людини та проблема його розвитку.
11. Феномени внутрішнього світу людини (на вибір): гідність, милосердя, честь, чесність, любов, толерантність, впевненість тощо.

Критерії оцінювання повідомлення та есе.

Подання власної точки зору (позиції, ставлення) при розкритті проблеми.

Розкриття проблеми на теоретичному рівні (у порівнянні і з обґрунтуваннями).

Логіка в аргументації свої точки зору, врахування реальних обставин суспільного життя та власного життєвого досвіду.

Оригінальність підходу до вирішення проблем.

Узгодженість в тексті ключових тез та аргументів.

Несуперечність особистісних суджень.

10. Методи контролю

Форми вимірювання результатів навчання

Результат навчання*	Вимірювання кожного результату навчання
Визначати предмет філософії, її роль в розвитку людської культури, основні функції філософії, філософську термінологію в рамках вивченого матеріалу.	Усне опитування за питаннями семінару, обговорення питань самостійної роботи, дискусія.
Знати основні етапи розвитку світової філософської думки, найважливіші школи та основні філософські вчення.	Усне опитування за питаннями семінару, обговорення питань самостійної роботи, дискусія. Оцінювання самостійного складання таблиці періодизації філософської думки (самостійна робота за темою № 3).
Розуміти взаємозв'язок та взаємовідношення духовного і тілесного, біологічного і соціального начала в людині, умов формування особистості, її свободи, відповідальності за збереження життя, природи, культури. Упорядковувати набуті знання у вигляді есе.	Написання есе. Доповідь за темами есе. Обговорення есе (семінар № 8). Оцінювання есе.
Творчо, критично осмислювати явища і процеси навколишньої дійсності, конструктивно і аргументовано відстоювати та захищати власні світоглядні переконання, життєву і громадянську позицію.	Підготовка до семінарських занять, обговорення питань на семінарах (теми № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7).
Вести діалог та полілог як засоби вирішення сучасних соціальних, етичних, екологічних та інших проблем.	Оцінювання вміння вести групові полілоги на семінарських заняттях (теми № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7).

Шкала оцінювання результатів навчання за навчальною дисципліною

№	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Шкала оцінювання ECTS	Оцінка за п'ятибальною шкалою	Оцінка за розширеною шкалою Екзамен
1	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну	Високий	A	5	Відмінно

	інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді.				
2	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	Добрий	B	4,5	Добре
3	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.	Достатній	C	4	
4	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	Середній	D	3,5	Задовільно
5	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.		E	3	
6	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Низький	FX	2	Не задовільно

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

13. Рекомендована література

Основна

1. Владленова І.В., Дольская О.А. Онтология. Философские проблемы сознания. (учебно-методическое пособие). Издательство Иванченко И.С., НТУ «ХПИ», 2019. – 258 с
2. Воронюк О. Л. Основи філософських знань : навчально-методичний посібник. – Київ : Медицина, 2018. – 120 с.
3. Вступ до філософії : навч.-метод. посіб. / Владленова І.В.; Годзь Н.Б.; Городиська О.М. та ін.; за ред. Городиської О.М.; Дольської О.О. Х. : НТУ «ХПІ», 2018. – 187 с
4. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с. Губерський Л. Філософія: базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Харків : Фоліо, 2018. – 621 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/37052/1/%d0%a4%d1%96%d0%bb%d0%be%d1%81%d0%be%d1%84%d1%96%d1%8f.pdf>
5. Індійська філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів. – Харків : Фоліо, 2019. – 144.
6. Історія української філософії: Підручник. – К.: Академвидав, 2008. – 624 с. (Альма-матер).
7. Малахов В. А. Етика: Курс лекцій: навч. посібник. 3-те вид. К.: Либідь, 2001. 384 с.
8. Петрушенко В.Л. Філософія. Вступ до курсу. Історія світової та української філософії. Фундаментальні проблеми сучасної філософії. Львів: Львівська політехніка, 2019. – 596 с.
9. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підручник. – К.: Академвидав, 2008. – 592 с. (Альма-матер).
10. Філософія [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Ю. М. Вільчинський, Л. В. Северин-Мрачковська, О. Б. Гаєвська та ін. – Київ : КНЕУ, 2019. – 368 с.
11. Філософія: Навчальний посібник. За ред. І.Ф.Надольного. – Київ: Вікар, 2002. – 584 с.
12. Філософський енциклопедичний словник [укладач В.І. Шинкарук]. – К.: Абрис, 2002. 742 с.
13. Хамітов Н. В. Філософська антропологія. Актуальні проблеми. – Київ : КНТ, 2018.
14. Хамітов Н., Крылова С. Этика. Путь к красоте отношений. – Киев : КНТ, 2019. – 260 с.
15. Чунаева А. А., Мысык И. Г. Философия в кратком изложении / А. А. Чунаева, И. Г. Мысык ; изд. 6-е, испр. и доп. – Одеса : Феникс, 2009. – 332 с.
16. Філософія: Підручник / Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. та ін. – К.: Либідь, 2001. – 408 с.
17. Шрамко Т.І., Шрамко Ю.Т. Філософія: Навчальний посібник. – Львів: Новий Світ – 2000, 2020. – 346 с.

Додаткова

1. Августин. Сповідь / Святий Августин; [пер. з лат. Ю.Мушака]. К.: Основи, 2008. – 319 с.
2. Адо П. Філософія як спосіб життя / пер. з фр. Київ, Новий акрополь, 2020. – 312 с.
3. Арістотель. Нікомахова етика / Арістотель; [пер. з давньогр. В.Ставнюка]. – К.: Аквілон-Плюс, 2002. – 480 с.

4. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Даниэль Белл [пер. с англ. В. Л. Иноземцева]. М. : Academia, 2004. – 948 с.
5. Голубович І. В. Стратегії розвитку сучасної філософської антропології та філософії культури : методичні рекомендації з вибіркового курсу для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 033 «Філософія» / І. В. Голубович, В. Л. Левченко, О. С. Петриківська. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2021. 80 с. <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/30732/1/rozvitok.pdf>
6. Быстрицкий Е.К. Феномен личности: мировоззрение, культура, бытие / Евгений Быстрицкий. – К.: Наукова думка, 1991. – 200 с.
7. Гоббс Т. Левіафан [пер. з англ. Р.Димерця та ін.] – К.: Дух і літера, 2000. 606 с.
8. Грушевський М. Нарис історії Київської землі від смерті Ярослава до кінця IV ст.. – К., 1991.
9. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: світовий та вітчизняний контексти. *Вісник Національної академії наук України*. 2021. № 5. С. 81 – 94. DOI: <https://doi.org/10.15407/vsn2021.05.081>
10. Джеймс У. Введение в философию / Рассел Б. Проблемы философии [пер. с англ. Л. Е. Переяславцевой / Общ. ред., послесл. и примеч. А. Ф. Грязнова]. — М. : Республика, 2000. — 315 с. — (Серия «Философская пропедевтика»).
11. Ивин А. А. Ценности и целевое обоснование / Мысль и искусство аргументации. – М., 2003, С. 43–57
12. Кастанеда К. Вчення дона Хуана / переклад Анна Кравець. – Львів : Terra Incognita, 2018. – 272 с.
13. Кант И. Идея всеобщей истории во всемирно-гражданском плане / Иммануил Кант. Сочинения в шести томах; [пер. с нем. Б. А. Фохта; под общ. ред. В. Ф. Асмуса, А. В. Гулыги, Т. И. Ойзермана]. – М. : Мысль. – (Серия «Философское наследие»). Т.6. [ред. 6-го т. Т. И. Ойзерман]. – 1966. – С. 5–23.
14. Кастельс, М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / Мануэль Кастельс; [пер. с англ. Б.Э.Верпаховского и др.]. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
15. Конт О. Дух позитивной философии. Слово о положительном мышлении / Огюст Конт [перевод с французского И. А. Шапиро]. — Ростов н/Д : Феникс, 2003. — 256 с. — (Серия «Выдающиеся мыслители»).
16. Лейбниц Г.В. Монадология / Готфрид Вильгельм Лейбниц. Сочинения в 4-х т. – М.: Мысль. – (Серия «Философское наследие»; Т.84).- Т.1. [пер. с фр. Е.Н.Боброва, ред. тома В.В.Соколов]. – 1982. – С. 413 – 429.
17. Ліврага Х. А. Плисти проти течії. Том 2. Філософські роздуми. – Київ : Новий акрополь, 2018. – 361 с.
18. Локк Д. Два трактати про врядування / Джон Локк; [пер. з англ. О. Тереха, Р.Димерця]. – К.: Основи, 2001. – 265 с.
19. Лютий Т. Пригоди філософських ідей Західного світу (від давнини до сучасності). – Київ : Темпора, 2019. – 384 с.
20. Макиавелли Н. Государь / Николо Макиавелли. Сочинения. – М. : ЗАО ЭКСМО-Пресс; Харьков : Фолио, 2001. – 656 с. – (Серия "Антология мысли").
21. Метерлінк М. Життя бджіл. Філософські есеї / пер. М. Якуб'як. – Львів : Апріорі, 2019. 240 с.
22. Монтеск'є Ш. Л. О Духе законів / Шарль Луи Монтеск'є. Избранные произведения; [пер. с фр.; ред. И. Щербина]. – М. : Гос. изд-во полит. лит-ры, 1955. – С. 159–733.
23. Ніцше Ф. Так казав Заратустра / Фридрих Ніцше. Жадання влади; [пер. з нім. А.Онишка, П.Тарашука]. – К.: Основи, 2003. – С. 7 – 342.

24. Нора К., Витторио Гёсле. Кав'ярня мертвих філософів. Філософське листування для дітей та дорослих / пер. М. Кушнір. – Київ : Новий Акрополь, 2019. 256 с.
25. Платон. Бенкет / пер. з давньогрецьк. У. Головач. – Львів : Видавництво УКУ, 2018. – 220 с.
26. Попович М.В. Григорій Сковорода: філософія свободи / М. В. Попович. – К.: Майстерня Білецьких, 2007. – 256 с.
27. Русо Ж.-Ж. Об общественном договоре // Антология мировой философии. – М., 1970. – Т.2.
28. Сковорода Г. Повне зібрання творів; [пер. із староукр. В.Шевчука]. У 2-х т. – К.: Наукова думка, 1973. – Т.1. – С.151 – 188.
29. Франко І. Мислі о еволюції в історії людскості / І. Франко. Твори. – К., 1956. – Т. 19.
30. Франко І. Що таке поступ? / І. Франко Твори. – К., 1956. – Т. 19.
31. Фромм Э. Бегство от свободы. – М., 1990.
32. Чанышев А. Н. Курс лекций по древней философии : учебное пособие / А. Н. Чанышев. – М. : Высшая школа, 1981. – 361 с.
33. Шелер М. Формализм в этике и материальная этика ценностей [пер. с нем. А. В. Денежкина] // Макс Шелер. Избранные произведения. – М. : Наука, 1994. – 374 с.
34. Юркевич П. Философские произведения / Памфил Данилович Юркевич. – М.: Правда, 1990. – 670 с. (Из истории отечественной философской мысли).
35. Ясперс К. Смысл и назначение истории / К. Ясперс. – М., 1991.

14. Інформаційні ресурси

1. Антология философии Средних веков и эпохи Возрождения [Электронный ресурс] ; [сост. С. В. Перевезенцев]. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2001. – 448. – (Мировая философия). – Режим доступа: http://lib.ru/FILOSOF/SBORNIKI/filosofia_meed.txt
2. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну [Электронный ресурс]. – М. : Прогресс-Традиция, 2000. Режим доступа: <http://www.univer.omsk.su/omsk/socstuds/ubek/intro.html>
3. Бубер М. Проблема человека [Электронный ресурс] / Мартин Бубер. Я и Ты. – Режим доступа: <http://altrea.narod.ru/buber/>
4. Вернадский В. И. Философские мысли натуралиста / В.И. Вернадский [ред. колл. А. Л. Яншин, С. Р. Микулинский, И. И. Мочалов; сост. М. С. Бастракова и др.]. — М. : Наука, 1988. — 520 с.
5. Джемс У. Что такое прагматизм? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://khazarzar.skeptik.net/books/james01.htm>
6. Канке В. Философия : учебное пособие [для студентов выс-ших и средних специальных учебных заведений] ; [Электронный ресурс]. – М. : Логос, 2001.— 272 с. – Режим доступа: http://yanko.lib.ru/books/philosoph/kanke_philosophy.htm
7. Конфуций. Лунь Юй [Электронный ресурс] / Конфуций; [пер с кит. Л. С. Переломова]. – М. : Восточная литература, 2001. – Режим доступа: <http://lib.aldebaran.ru>
8. Нерсисянц В. С. Сократ [Электронный ресурс]. – М. : Наука, 1977. – 151 с. – (серия «Научные биографии»). – Режим доступа : <http://www.sno.pro1.ru/lib/nersesyantz/9.htm>
9. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні [Електронний ресурс]; Курс лекцій: Навч. посіб. – К.: Вища школа.: Т-во «Знання», КЦЩ. – 1999, - 543 с. Режим доступу: http://pidruchniki.ws/00000000/filosofiya/istoriya_filosofskoyi_dumki_v_ukrayini_-_ogorodnik_iv
10. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия? [Электронный ресурс] / Хосе Ортега-и-Гассет; [пер. с исп.]. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/gass/index.php
11. Пико делла Мирандола Дж. Речь о достоинстве человека [Электронный ресурс] ; [перевод Л.

Брагиной] / История эстетики. Памятники мировой эстетической мысли в 5-и тт. Т.1. – с. 506-514. – Режим доступа : http://psylib.org.ua/books/_pikodel.htm#top

12. Платон. Апология Сократа [Электронный источник]. – Режим доступа : http://www.lib.ru/POEEAST/PLATO/platon_apologiya_sokrata.txt
13. Радхакришнан С. Индийская философия [Электронный ресурс] / Сарвепалли Радхакришнан. Т. 1. – СПб., 1994. – Режим доступа: <http://psylib.org.ua/books/radha01/index.htm>
14. Тейяр де Шарден П. Феномен человека [Электронный ресурс] / Пьер Тейяр де Шарден [пер с фр. Н. А. Садовского]. – М. : Прогресс, 1965. – Режим доступа: <http://www.psylib.org.ua/books/shard01/>
15. Украинская философия. – учебное пособие. О.В. Ковалевская [Электронный ресурс]. – Харьков. Национальный аэрокосмический университет «Харьковский авиационный институт», 2004. – Режим доступа: <http://nashaucheba.ru/v42388/?cc=1&view=pdf>
16. Хокинг С. Краткая история времени от большого взрыва до черных дыр [Электронный ресурс]. – СПб, 2001. – Режим доступа : <http://www.x-libri.ru/elib/hwkng000/00000001.htm#a1>